

Ա. Լ. Ա. Շ. Կ. Ե. Բ. Տ.

ԲԵՆԵԻՈՐ ԳՐԵԿԵՆՈՒԹԻՒՆ

Գ. Ք. ՆԺԴԵՀԵԱՆԻ

Ա. Ն. Յ. Ա. Ն. Գ. Ա. Ռ. Ա. Ծ. Ն. Ե. Բ.¹⁾

Ընդարձակ իմաստի տառածներ

— Խաթըրը խընճ զօռ (ոյժ)
շատ ա:

— Խախանտ (հանդարտ) գետ
խաւար կը բերայ, զմփզմփան
գետ՝ փունջ-փունջ մանուշակ:

— Խըլընքոտին մուխն ա մահ-
նէն (պատրուակ):

— Խըլինք վըր տիրու մութին
(մուլթ—շրթունք) անուշ ա:

— Խըլըլի (ուրիշի) աչքը քե
լուս չի տայ:

— Խըլըլի հաց մարդու փոր
չ'մնայ:

Սէրը, քաղցրութիւնը, յար-
գանքը աւելի ուժեղ են քան ոյժը
— բռնութիւնը:

Թէ գետի և թէ (փոխաբերա-
բար) մարդու համար կըսուի:
Բարկացոտ մարդը աւելի ան-
վընաս է, քան հանդարտ, ան-
վրդով երևացողը:

Երբ մէկը իր կեղտոտութեան
անբաւական պատճառներ ցոյց
կուտայ:

Ամեն մարդու պակասութիւն-
ները և կեղտոտութիւնը իրեն
դուրեկան են:

Ուրիշի ունեցածը միւսին ա-
նօգուտ է:

Ուրիշներու օգնութիւնները
չեն կրնար տեւական օգտակարու-
թիւն ունենալ:

¹⁾ Տես՝ «Ազգ. Հանդէս» XII գիրքը:

—Մըլըլի հետ խօսացի, խօսքեր անուշ էր, ամա (բայց) գառներ տուի գիլաններուն (գայլերուն):

—Մըլըլի չընով հոր մը՝ մտի (մի՛ մտիր):

—Խուսիկ ծխողի յետև կերթայ:

—Խօսքի խաւն (ընտիր—գաղտնիք իմաստով) առ ճժերուց (երեխայ) ու ծռերուց (խենթ):

—Խօրօտիկն հացի հետ չ'կերած:

—Ծաղիկ վըր իր քօքիւն (արմատ) կը բուսնի, իշտըտուկ (վատ բոյս մը) վըր ուր քօքիւն:

—Ծըռու (խենթի) հաց խելքովի փորն ա:

—Ծիծ ու ծոց լէ (ալ) իրար կը քիսին (դպիւ):

—Ծուռ ալոս . ջոջ (մեծ) եղնէն ա:

—Ծուռ (խենթ, յիմար) մարդ գուր ծառ չոր կը թողայ, գէլու (այլի, ուրիշի) ծառ կը ջրայ:

—Ծուռ վըր գեղին իրաւով ա:

—Կակուղ երես մարդ չկոխայ:

—Կապրի զրկուկ (զրկուածը), չապրի զրկող:

Կըսուի, երբ մէկը իր գործերը կը թողու, և ուրիշներու հետ աննպատակ կըրաղի, կը խօսի:

Ուրիշի դրդումներուն լսող մարդը միշտ ֆլաւաներ կունենայ:

Հայհոյութիւնը հայհոյողին անպատուութիւն, և օրհնութիւնը օրհնողին պատիւ կը բերէ:

Գաղտնիքներ երևան կելնեն մանուկներէն և խենթերէն:

Կնոջ գեղեցկութիւնը իւր էրկան ապրուստի միջոց չէ:

Ջաւաղներ ծնողաց բնաւորութիւնը կը ժառանգեն և անոնց օրինակին կը հետեւն:

Ագահներու և յիմարներու ունեցածը միշտ ուրիշներուն բաժին կըլլան:

Թեթև կռիւներ ու վէճեր ամենէն մտերիմները և սիրելիներն ալ կունենան:

Փոքրերու յանցանքները մեծերու թոյլտուութիւնէն առաջ կուգան:

Անմիտ մարդը կաշխատի միշտ ի ֆլաւ իրեն, և յօգուտ ուրիշին:

Երբ մէկը առանց ուրիշի հաճութեան անոր աննպատակ կը գործէ և կը խօսի, ինքնավստահ կերպով:

Համեստ, հեղահամբոյր մարդեր չեն անարգուիր ուրիշներէ:

Ճնշուած և ֆլաւսուածները երբ և իցէ ատեն մը կ'աջողեն լաւ ապրելու, իսկ ճնշող և ֆլաւսողներու ապագան միշտ վատ է:

—Կատղած շան դեղ՝ սպանելն
ա:

—Կաթ տըւող կովու պտուկ
չեն կարի:

—Կատւին քանի զարկես՝ թաթ
կը թալայ (ճանկել):

—Կիսրար կորեկ կոնգներն ա
կերած:

—Կոշտ (չորցած հողի կտոր)
քարի տարտ կ'իլայ (քարի դրու-
թեանը կըցաւի՝ անձրեկի ժամա-
նակ):

—Կովու կօրա (չափ) մողիկ
(հորթ) կ'եղնի:

—Հարի մըտ Աստուած մարդու
իդրա (գործաւոր) պիտի (պէտք
է):

—Հարկ կը պթլայ (եղծել)
գօրէնք:

—Հարս վըր ձիուն հն գինայ
վիճր դսմար (բաժին) կեղնի¹⁾:

—Հաց երեսանց կ'ուտուի:

—Հացն որ կիսւաւ՝ էլ չ'կալի:

Ծայրայեղ չարութիւնները կը
վերջանան միայն չարերու մա-
հովը:

Օգտակար մարդուն ֆլաս տալ
մեծ յանցանք է:

Ծեծը, պատիժը փոխանակ
ուղղութեան բերելու փոքրերը,
աւելի վատ կը դարձնէ զանոնք:

Գործի մը գործիչներու բազ-
մութեան հետեանքը միշտ գոր-
ծին թերի մնալը և ֆլասուելն է:

Երբ տկարը մտատանջութիւն
կունենայ ուժեղի մասին՝ իրենց
հաւասարապէս սպառնալիք վը-
տանգին համար:

Ջաւակները ամենաշատը ծնող-
ներուն կրնան հաւասարիլ:

Ամէն բանի մէջ մարդ օգնա-
կանի, խրատուի և ընկերի կը
կարօտի:

Երբեմն հարկը օրէնքին հա-
կառակ գործել կուտայ:

Գործողութեան մը ամենավեր-
ջին պարագային իսկ հնարաւոր
է անոր խանգարումը, խափա-
նումը և ուրիշին բաժին ըլլալը:

Թէ մարդու և թէ ամէն ա-
ռարկայի արտաքին երևոյթը
սիրելի կամ ատելի կընէ զայն:

Եղբայրներու և ընկերներու
կրկին միութիւնը բաժնուելէն
յետոյ անհնար է:

1) Գեղացի մ' իր տղային նշանած հարսնացուն բերել—
պսակելու կերթայ, ուրիշ գիւղէ մը ձմեռ ժամանակ: Բուքը կը
խեղդէ թէ այդ մարդ և թէ բոլոր հարսնաւները: Կ'աղատուի
միայն հարսը իր ձիուն հետ: Ձին ըստ բաղդի, միշտ առաջ կեր-
թայ և ուրիշ գիւղ մը դուրս կելնէ, ու կանգ կառնէ տան մը
դրան առաջ: Այդ տան երիտասարդը և մոլորուած հարսնացուն
առաջ սիրահարուած կըլլան եղբր, և այս հանգիպումը Նախախ-
նամութեան տնօրէնութիւն համարելով՝ կը պսակուին: Այսպէս
ղսմաթ ըսուած բանը անկարելի է ոչնչացնել:

—Հաւերուն ջուր պէտք ա,
ճէտերու (աքաղաղ) գլօխ կցաւի:

—Հաւ երազնուվեր (երազի
մէջ) զինք կորեկի արտի մէջ կը
տեսնի:

—Հաւն ի կուտն ա մեռեր:

—Ձեռ գձեռ կը լուայ, էրկուս
գերես:

—Նազու (սագի) տիրուն հա-
ւու հաւկիթ չ'խնային:

—Ճանճն ի՞նչ ա, որ ճրագուն
(կամ ճմուռ) ի՞նչ եղնի:

—Ճլօթ (ապտակ) երեսի կօրա
(չափով) կը զարկեն:

—Ճրագ անձէթ չ'վառի:

—Մահն ընկերով՝ հարսնիս ա:

—Մամու կօրա (մօր չափովը)
մօզիկ (հորթ, զաւակ իմաստով)
կեղնի:

—Մարդը ինչքան խելքով եղ-
նի՝ թըղ ծուռն (խենթին) խօսք
(խորհուրդ) հարցու:

—Մարդ մէկ աչքի տեղ հա-
ղար աչք կը սիրայ:

—Մարդ որ կզի՝ (գճիլ) հեծ-
նող չ'կայ:

Երբ մէկը ուրիշի օգտին հա-
մար յօգնութիւն կը կրէ:

Երբ մարդ մը գործի մը մէջ
իրեն նպաստաւոր կողմը միայն
կը մտածէ:

Կաշառակերութեան վարժուած
դատաւորը մինչև մահը կը մնայ
կաշառակեր:

Իրարու օգնելով միայն կարե-
լի է մեծ գործեր կատարել:

Փոխարինելու կարողութիւն
ունեցողին ինչ բան չ'զլացուիր:

Փոքր պատճառներէ մեծ ար-
դիւնքներ առաջ չեն գար:

Պատիժը յանցանքի, և տու-
գանքը կարողութեան չափով
պէտք է ըլլան:

Առանց աշխատութեան և գո-
հողութեան՝ օգուտներ ձեռք չեն
բերուիր:

Թշուառութեան մէջ սփոփանք
մը կայ—երբ հասարակաց է այն:

Մայրը, շատ-շատ, իրենց հա-
ւասարող աղջիկներ կ'ընայ ծնել
և մեծցնել:

Խորհուրդ հարցնելը ամենա-
հարկաւոր բանն է նոյնիսկ խե-
լացիներու համար:

Մէկ անձի պատիւի համար,
կարելի է անոր բարեկամներու
յանցանքը ներել:

Հերիք է որ պակասութիւն մը
ունենայ մարդ, մեղադրողը, նա-
խատողը, աննպաստ խօսողը
միշտ պատրաստ է:

